

JEG ER FREDE

(men det er ikke altid det de andre kalder mig)

Igennem de seneste år er det blevet mere og mere åbenlyst, hvor vigtigt det er at arbejde med læseforståelse, når vi snakker om indholdet i vores læseundervisning. Hos den tosprogede elev er det især vigtigt, at der arbejdes med forståelse. Det må ikke ske på bekostning af formsiden, men begge sider, både form og indhold, skal vægtes. Der skal arbejdes målrettet med læsning igennem hele skoleforløbet, for man er ikke færdig med at lære at læse, fordi man har knækket koden.

På mellemtrinet ved vi, at mange – og især drenge – mister lysten til at læse. Da en stor vækst af ordforrådet netop sker gennem læsning, bliver dette en ond cirkel. Det bliver sværere og sværere at læse alderssvarende tekster, og man bliver mere og mere opgivende over for dette at læse.

Derfor er det så vigtigt, at vi giver vores tosprogede elever noget litteratur, som er spændende og vedkommende, og at vi samtidig giver dem redskaber til at kunne forstå det de læser.

Gode læsere bruger automatisk al deres viden om tekster, når de læser, også forskellige strategier til at forstå en tekst. Det gør tosprogede elever med et mangelfuldt dansk ikke, de skal undervises i det.

Billeder danner et godt udgangspunkt for en samtale og hermed også et godt udgangspunkt for en udvidelse af ordforrådet. Samtidig påvirker billeder os følelsesmæssigt, vi får umiddelbart en oplevelse, og mange billeder opfordrer beskueren til at bruge fantasien. Har en elev store vanskeligheder med at læse, kan han eller hun gå til romanen ad billedvejen, læse billederne og hente støtte i dem til at forstå bogens indhold.

Når vi underviser tosprogede elever, er det vigtigt at arbejde grundigt med forforståelse og støtte eleven i at aktivere en eventuel baggrundsviden. Arbejdet med selve bogen og efterbearbejdningen af den skal være planlagt således at ord og begreber gentages på mange forskellige måder. På den måde kan vi støtte vores elever i en forståelse af bogens indhold og i at opbygge et ordforråd – og dermed hjælpe vores elever til at få gode læseoplevelser.

I det følgende er skitseret forskellige måder at arbejde med billedromaner på. Ideerne er inden for de to hovedområder 'Forforståelse' og 'Efterbearbejdning' listet op i vilkårlig rækkefølge. Tanken er, at man kan vælge mellem de forskellige forslag. Der kan arbejdes med et eller flere af forslagene eller måske inspirerer forslagene til egne måder at arbejde med forforståelse og efterbearbejdning på. Forslagene er udarbejdet i forlængelse af materialet »Inspiration til litteratur-

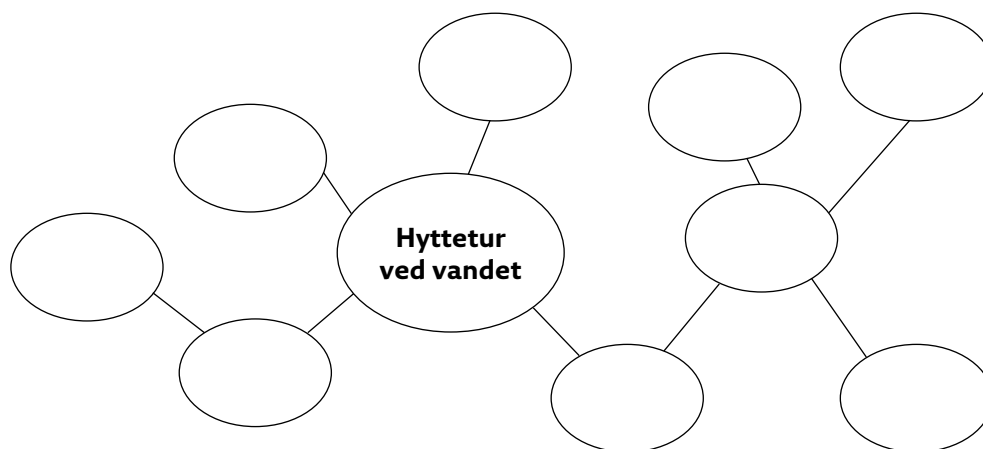

samtale i klassen om ...« som de kan bruges sammen med og som også frit kan downloades fra www.dansklf.dk/billedroman.

Endelig er det vigtigt at hænge de produkter, som eleverne laver undervejs i arbejdet med *Jeg er Frede*, op i klasseværelset. Det giver anledning til uformel snak om bogen eleverne imellem, samtidig med at eleverne vil føle stolthed over egen produktion. Det skaber en god stemning og viser, at her hos os arbejder vi nu med billedromaner.

FORFORSTÅELSE - FØR LÆSNINGEN

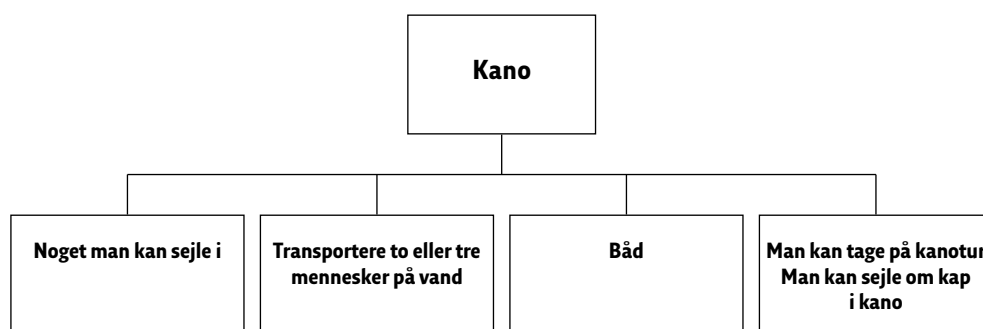
- Klassen laver sammen en brainstorm om fx emnet »hyttetur ved vandet«. Det er vigtigt, at denne brainstorm bliver grafisk illustreret på tavlen, så eleverne både ser og hører ordene.

- Efterfølgende kan eleverne
 - selv lave modellen på papir, så de også selv får skrevet ordene
 - prøve at lave sætninger med ordene; enten ved at skrive ordene eller lave puslesætninger
- På www.dansklf.dk/billedroman kan eleverne opleve Hanne Kvist læse de første kapitler af *Jeg er Frede* op. Dette videoklip kan bruges til at introducere bogens univers.
- Lad eleverne arbejde med betydningen af enkeltord, udvælg nogle centrale ord fra teksten og lad eleverne finde ud af:
 - hvad er det?
 - hvad kan det?
 - er der andre ord, der betyder det samme?
 - associationer til ordet

Det er en god ide at lade elevernes svar indgå i en grafisk sammenhæng, fx sådan her:

- Når en historie bliver fortalt, bruger vi ofte vores krop mere medrivende. Dette er med til at fremme elevernes forståelse af historien. Læs *Jeg er Frede* så mange gange, at du er i stand til at fortælle den for eleverne, mens du har øjenkontakt. Det er vigtigt, at du er tro mod ordvalget i historien, for at eleverne kan genkende ordene, når de selv læser historien. Lav overhead af billederne, så du kan støtte dig til dem, men også så eleverne får billeder på din fortælling. Lad ikke eleverne afbryde, mens du fortæller, men lad dem spørge bagefter. En historie bliver ødelagt, hvis man hele tiden stopper op og forklarer. I stedet for kan man forklare eventuelle svære ord eller begreber før man fortæller. Bagefter læser eleverne bogen. Historien mister ikke noget ved at blive fortalt før den bliver læst, og genkendelsens glæde kan som bekendt være stor.
- Gæt historien ud fra billederne uden at se teksten: Lav overhead af alle eller udvalgte billeder i bogen. Er der mulighed for det, laves overheadene i farver. Vis eleverne billederne og digt i fællesskab historien. Skriv stikord op til hvert billede. Kommer noget af ordvalget fra bogen frem, så sørg for at bruge det.
Bogen læses herefter som højtlesning, makkerlæsning eller stillelæsning - gerne som en kombination af disse læsemåder, alt efter hvad de enkelte elever kan magte.
Der afsluttes med, at klassen sammenligner deres gæt med bogens historie; ramte vi episoder? Ramte vi ord? Hvilke ord ramte vi? Hvilke ordklasser tilhører de ord? Kan vi finde synonymmer til nogle af ordene? Kan vi finde homonymer til nogle af ordene?
- Læs noget af romanen for eleverne, samtidig med at du viser billeder (evt. på overhead). Slut på et passende sted og lad eleverne fortælle historien færdig. Læs slutningen og snak om, hvilken slutning der er bedst og om at historier kan have mere end én slutning.
- Lad eleverne kigge billeder, læse på bagsiden, kigge på bogstavtyper og snak stemning i billederne. Skriv derefter en læsetekst, hvor eleverne i fællesskab formulerer, hvad de tror bogen handler om. Prøv at få eleverne til at bevare den samme stemning, som de synes billederne udtrykker. Læs derefter romanen for eleverne. Denne aktivitet egner sig bedst til mindre grupper af elever.

- Hvis alle elever har et eksemplar af romanen, svares der på følgende spørgsmål inden bogen læses:
 - Hvad er titlen på bogen?
 - Hvad hedder forfatteren?
 - Hvem har illustreret bogen?
 - Hvad mon bogen handler om?
 - Hvornår er bogen skrevet?
 - Hvad fortæller bagsideteksten?
 - Hvor mange kapitler indeholder bogen?
 - Hvor mange sider er der tekst på?
 - Hvor mange sider er der billeder på?

Elevernes svar på disse spørgsmål kan lede videre til en samtale om genrer, genreskendskab og genreforventninger.

EFTERBEARBEJDNING - EFTER LÆSNINGEN

- Lad klassen lave deres egen billedroman. Det kan gøres i grupper eller hele klassen sammen. Laver eleverne en billedroman i grupper, så lad dem illustrere på forskellig vis (riv, akvarel, sort/hvid tegning m.m.m). Lav eventuelt fælles emne til grupperne, dette giver mulighed for at snakke om, hvilken stemning de forskellige måder at illustrere på, lægger ned over handlingen i bogen. Begreber fra gængs billedanalyse kan også bruges her, fx perspektiv, elementernes placering i billederne, farvevalg m.m.
- Lav miljøbeskrivelse ud fra dels billederne og dels teksten. Sammenlign tekst og billeder. Fortæller billederne noget, som ikke står i teksten og omvendt?
- Lav romanen eller dele af romanen om til en alvidende fortæller /3. persons fortæller. Tal om hvilken virkning det har, at historien om Frede skifter fra 3. persons fortælling til 1. person på side 8.
- Lav romanen eller dele af romanen om til datid.
- »Den varme stol«: Enkelte elever udpeges til at spille personer i historien. Eleverne placeres foran klassen og skal nu spille de personer fra romanen, de er valgt til at være. Klassen kan nu stille spørgsmål til romanens personer. De valgte personer skal svare på spørgsmålene, som de tror romanens personer vil svare.
- Nogle elever laver et rivebillede af det sjoveste sted i romanen, nogle elever laver et rivebillede af det uhyggeligste sted i romanen, nogle elever laver et billede af det vigtigste sted i romanen osv. Alle billederne hænges op, og der snakkes i fællesskab om billederne. De enkelte elever gør rede for, hvorfor de netop har valgt dette sted i romanen som det sjoveste, det uhyggeligste, det vigtigste osv.
- Lav billedromanen eller dele af den om til et digt.
- En eller flere elever udvælges til at fryse en eller flere episoder fra romanen, de andre elever skal gætte hvilke episoder der vises.
- Lad eleverne opføre romanen som et rollespil.

- Tag enkelte billeder og beskriv: Hvem er på billedet? Hvad sker på billedet? Hvor er vi, og hvornår i historiens handlingsforløb foregår det?
- Tag kopier af billederne og lad eleverne i grupper lægge billederne i rækkefølge. Lad eleverne fortælle historien for hinanden med støtte i billederne.
- Eleverne skriver et postkort til deres forældre. De vælger selv, hvor de er rejst hen og med hvem.
- Fotokopier side 37, 39, 40, 41, 44 og 46 og forstør dem. Laminer siderne, tag i svømmehallen, dyk efter siderne og læg dem i rigtig rækkefølge. Siderne læses herefter op.
- Dramatiser hvad var der sket, hvis Camilla ikke var blevet reddet.

